

ŠTEVILKA 8 - 9 LETNIK VII

GLASILO
DIJAKOV
NOVOMEŠKE
GIMNAZIJE

UTERZICE

V S E B I N A :

D. A.: Obletnica v januarju
 Lola: Zakaj odpor proti klasični glasbi
 prof. Kolenc Janez:
 Nekaj misli o "Stezicah"

MLADI LITERAT

Proza:
 Jogr: Čisti računi
 Drago Kolenc:
 Med mestom in vasjo
 (nadaljevanje in konec)
 Dušan Andoljšek:
 Utrinek
 Jože Sintič:
 Obisk pri starem prijatelju ali spomin na majsko ljubezen
 Jogr: Sem dolgo upal in se bal
 Pesmi:
 Nihil tam occultum est, quin manifestum excitat
 Filuška: Prošnja

Ilustracije: Zvone Pelko
 Cibe Blažon
 Napisi: Peter Simič

PROSLAVA NA PREŠERNOV DAN

Spomin smrti Franceta Prešerna bomo na naši gimnaziji počastili v nedeljo, 8. februarja ob 9. uri dopoldne. Ob tej priliki bodo podeljene nagrade piscem treh najboljših prispevkov v "Stezicah" v I. polletju šolskega leta 1958/59. V ocenjevalni komisiji so: prof. Dodič, prof. Kolenc in tov. Šali

TO ŠTEVILKO POSVEČAMO SPOMINU SLOVENSKEGA PESNIKA DRAGOTINA KETTEJA, KI JE NA NOVOMEŠKI GIMNAZIJI ŠTUDIRAL IN V NOVEM MESTU STANOVAL IN USTVARJAL.

NAKLADA 400 izvodov.

Naklada "Stezic" se postopoma dviga in je že dosegla 400 izvodov. Ker se še vedno oglašajo novi naročniki, obveščamo vse dosedanje bralce, da jim bomo morali ustaviti pošiljanje "Stezic", brž ko bodo pokazali nerednost v plačevanju. Ker naklade ne moremo več večati, bomo lahko ustregli le rednim plačnikom. Ob tej priliki prosimo vse poverjenike, da redno oddajajo naročnino in do 20. januarja t.l., pri blagajničarki poravnajo vse dolgove.

Cena dvojne številke 8-9 je 30 dinarjev. Deseta številka "Stezic" izide 15. februarja.

Nagradno stran "Stezic" štev. 7 (novoletna številka) je pravilno rešil Stefan Simončič (II.b). Denarno nagrado naj dvigne pri naši blagajničarki.

"STEZICE" - glasilo dijakov novomeške gimnazije. Izdajata Šolska skupnost in aktiv LMS na gimnaziji. Ureja uredniški odbor (Slavko Pavlin, Sonja Godnik, Dušan Andoljšek). Odgovorni urednik Jože Gričar, tehnični urednik Tomaž Colarič. Za ilustracije Zvone Pelko. Izhaja 1. in 15. v mesecu. Cena posamezni številki 15 dinarjev. Naklada 8-9 številke 400 izvodov. Naslov: Uredništvo "STEZIC", gimnazija, Novo mesto.

OBLJETNICA V JANUARJU

Novo mesto se lahko pohvali s kulturno tradicijo, pa tudi s tem, da je bilo življenjska postojanka mnogih naših kulturnih delavcev v pretekli in polpretekli dobi, pa tudi v sedanjosti, da omenim Hipolita, Kastelca, Trdino, Jenka, Detelo, Ketteja, Zupančiča, Pujlja. Danes pa živi in dela tu, med nami, književnik Severin Šali.

Prav te dni (19. januar) poteka triinosemdeseto leto od Kettejevega rojstva. In prav je, da se ga ob tej priliki spomnimo vsaj mi, da naglasimo pomen njegove kulturne tvornosti in se z njim vred poklonimo vsem kulturnim tvorcem preteklosti in sedanjosti, da bi tako vzgojili mladi rod za težko in odgovorno kulturno ustvarjalno delo; zakaj edino kultura nas postavlja v krog vseh omikanih narodov sveta.

NE V ALBUM - V SRCE

Ne v album, v dušo r d bi vašo te besede
 da ne bi jih nikdar slučaj ni časa tek
 da vedno bi vas spremljale, kjerkoli
 kako da srečni bodete.

Kot parčki ptic se ljubijo z gladkimi
 kot mlad junak z besedami sladkimi
 se laže, da jo ljubi, potlej bodete kot metulj
 na drugo cvetko plul,

tako je sreča. Pač od daleč kakor sonce
 a greste bliže, pa se ona za megliami
 a če ne boste zanjo vprašali, obišče vas,
 na bele grudi svoje tišče vas.

Zato ne svirite mi hrepene po sreči,
 krepko se trudite jo bližnjemu doseči,
 če boste d r u g i m srečo v arca vlivali,
 jo boste s a m i uživali...

Dragotin Kette

ZAKAJ ODPOR PROTI KLASIČNI GLASBI

Glasba človeka lahko plemeniti, sprosti in razveseljuje. Vendar ne samo moderna glasba, temveč tudi klasična. In vendar do te večina ljudi nima zanimanja. Nehote se vprašam: zakaj odpor proti klasični glasbi?

Pred nekaj dnevi je bil v Novem mestu koncert, ki so ga pripravili dijaki Srednje glasbene šole iz Ljubljane. Koliko dijakov - gimnazijcev - se je koncerta udeležilo? Število je bilo naravnost porazno. In zakaj? Nekateri so se vprašanju izmikali, češ da je predrago. Seveda, predrago je, kadar komu kaj ne diši in se hoče zmazati z neumnim izgovorom. Če bi prišli Avseniki ali Adamič bi tudi dve sto dinarjev ne bilo preveč. Ne rečem, saj je moderna glasba lepa, toda pomislimo, ali skladatelj vloži vanjo toliko svojih občutkov kot klasik? Moderna glasba je lahka in služi le za razvedrilo, človeku pa je potrebno in koristno, da kdaj posluša tudi kaj resnejšega. Ali imamo tako malo spoštovanja do velikih mož, kot so Mozart, Beethoven, Hayden? To so naši prvi veliki glasbeniki, katerim se moramo zahvaliti za toliko lepih skladb. V njih je izražena vsa skladateljeva sreča, in veselje pa tudi nesreča in žalost. Zanimivo je prav to, da se skladbe, ki so se rodile v skladateljevi žalosti in bedi, najlepše. Človek tako glasbo posluša in ako ima le malo domišljije v sebi in ako se malo poglobi v lepe akorde, čuti vso nesrečo in bedo, katere skladatelj ni mogel drugače izpričati, kot da jo je s črnimi pikami položil na notno črtovje.

Na koncertu, ki smo ga poslušali, so igrali sami mladi glasbeniki. Kakšen občutek so imeli, ko so videli, da dvorana ni polna? Mislím, da tudi naši literati ne bi imeli toliko poguma brati svoja dela, če bi videli, da se ljudje za njihove nastope ne zanimajo. Ali ne bi že iz uvidevnosti do mladih talentov žrtvovali 30 dinarjev, saj gre, ne samo za ugled šole, ampak tudi vsega mesta. Poleg tega pa bi mladim umetnikom vtili večji pogum in še večje veselje do glasbe.

Le ob klasični glasbi se tudi vzgajamo in tudi izobražujemo in tako koristimo sebi in narodu.

|| _____ Lola

Na zadnji seji Komiteja LMS na gimnaziji se je razpravljalo tudi o članku: "Kje pa so pravi brigadirji", ki smo ga objavili v eni izmed prejšnjih števil. Člani Komiteja so bili mnenja, da ni bila toliko krivda na teh, ki so šopke predali, kot na tistih, ki so jih določili, da pozdravijo maršala. Komitej s tem sporoča, da je zadeva razčiščena, uredniški odbor pa, da ne bo več sprejemal in objavljal člankov v zvezi s to stvarjo.

VELIKA 7 MISLI

0 STEZICAH

Prva številka letošnjih "Stezičic" me je, priznam, močno presenetila. Čez noč so se Stezičice spremenile v dijaški časopis in dijakom se je posrečilo izdati jih celo tiskane na tiskovni in tako so razširili krog bralcev po vsem Novem mestu.

Uvodni članek prve številke nam je dal takoj vedeti, da Stezičice niso več le literarne, ki so prejšnja leta izhajale dvakrat, trikrat, največ petkrat na leto v dvanajst do šestnajst izvodov. Stezičice so se iz lističa, ki je bil last literarne družine, razvile v glasilo vseh učečih se na gimnaziji, postale so odsev njih kulturnega, športnega in političnega življenja. Iz Stezičic bo prihodnji rod prav lahko razbral, kako je živela mladina, ko se je pisalo l. 1958, 1959 in naprej, seveda, če bodo še izhajale. Ker sem že tu, moram poudariti, da jih vodijo prav spretne roke, in bati se je le, kar se prečestokrat zgodi, da bodo Stezičice, ko bodo podjetneži odšli iz šole, umolknile, potomci pa bodo le obujali spomine, kako je bilo, ko so bili na šoli še x in y, z itd. Čutim, da dela le ozka skupina mlajšega naraščaja ni.

Mladi vidijo vse in hočejo vse vedeti. To je tudi prav in prav je, da jasno povedo svoje, kajti le tako se bodo razvili v res samostojne, samozavestne ljudi. Iz svojih črk bodo lahko pozneje razbirali svojo mladost in merili svoj razvoj in takrat bodo dali svoj prav tudi tistim, ki jim zaradi njih dobrega včasih malo porežejo peroti. S tem hočem povedati, da včasih z njih zahtevami ne soglašam. Res je, da danes mladina veliko več ve, kot smo vedeli mi, v teh letih. Življenje narave jim šola ne zakriva, nasprotno: prav šola danes tolmači mladini to, o čemer smo bili mi največkrat poučeni na cestah. Da pa je prav vsak film za mladega človeka primeren, ne bi trdil, pa naj bo ta s prve, druge, tretje ali četrte gimnazije. Mlad človek se še gradi in v rasti zanikava vse prejšnje, kar je pred nedavnim proglašal za edini prav. Mnogokrat se zgodi, da nas je celo sram, in si rečemo: "Kako neumen sem bil takrat!" Takrat pa smo mislili, da so v zmoti oče, mati, šola itd. in da ti prav nič ne vedo, ali da so celo nazadnjaški. Človeka oblikujeta v njegovi notranjosti čustvo in razum. Čustveni svet mladega človeka je še neurejen, razum še v razvoju. In tu je tisti veliki razloček med mladimi in starejšimi. Ne mislim tu le na film Primer dr. Laurenta, ta res ni pohujšljiv, ampak poučen, mislim pa na kake kavbojčice in podobno. In tu bi bil jaz ostrejši, kot je danes šola. Kako strašno zločine danes zagreši ameriška mladina in del teh zločinov ima na vesti tudi film. Zaželeno bi bilo, da bi se učenci sami organizirali in pod vodstvom šole nižješolcem zabranjevali obiskovati slabe filme.

Stezičice vsckakor prav lepo pozdravljam. Pozdravljam jih zato, ker izražajo skupno voljo šole, učencev in učiteljev, vzpodbujajo k delu in iznajdljivosti. Koliko napora in iznajdljivosti je treba samo za eno številko, vedo le tisti, ki jih urejajo.

Stil Stezičic je živahen, lahko bi rekel, ponekod duhovit, a ne sočen - zaradi oblike in jezika.

Na nesrečo sem profesor slovenščine in kot tak sem se hote ali nehote spotaknil ob jezik. Ne bom si po profesorsko nataknil očal in z rdečilom pomazal po nedolžnih dijaških črkah, pač pa bi želel opozoriti na nekatere pomanjkljivosti in napake.

Ločila se vprašanje zase; morda je precej poglobil tiskarski skrat, a, odgovorni, pravopis si le oglejte. Studirate ga že leta in leta in tudi v tem se kaže vaša zrelost. Stezičice naj bodo odsev dijakov, ki ljubijo svoj materin jezik in jih ne preganja lov za denarjem, še manj pa - neznanje. Če boste pisali lep jezik, bo list vsaj delno že literaren, če že ni po vsebini. Nič hudega; pišete o športu, šahu, kinu, o vsem, kar vas zanima; bolje je pisati o tem, kar v vas živi, kot pa na hitro roko kovati slabe pesmice, ki list bolj kvarijo, kot hvalijo.

bi

Svetoval bi vam pa, da v listih kdaj pa kdaj, saj vas je večina doma s kmetov, napisali tudi kaj takega, kar vidite in slišite doma. N.pr. nekdo bi vrgel vprašanje, kako se reče po slovensko temu ali drugemu predmetu, za katerega rabite popačenke. Narod ima svoj izraz, vi zanj ne veste, ali pa ga poznate, a ga ne slišite, ker niste pozorni. Zelo lepo bi bilo brati tudi kake res domače primere ali pregovore. S tem bi se spet približali ljudskemu vrelcu, iz katerega so pili svoje znanje naši najboljši pisatelji. Tako bi tudi zamenjali nekatere izraze, ki niso naši, a pri nas počasi dobivajo domovinsko pravico, domače besede pa zavržene odmirajo in žive le še na ustnicah našega preprostega ljudstva.

Svetujem vam, da bi zamenjali nekatere izraze, da ne bo izgledalo, da pišejo v list novinarji, ki so svojo govorico že tako popačili, da ta jezik ni več slovenščina, ne jugoslovanščina, ampak uradniščina. N.pr.: točno slika z natančno podobo (Podobe iz sanj, ne slike); slikati z upodobiti, boriti se s potegovati, se, bodočnost s prihodnost, naenkrat z nenadoma, odobriti s potrditi, tajen s skrivnosten, slišen s podoben, zavesa s pregrinjalom itd. (poglejte malo v Jezik in slovstvo). Boli me tudi avtocesta; zakaj ne bi napisali avtomobilska cesta? Pazite tudi na pravopis; n.pr.: ledeni nasmešek (kakšen) odivjali so za oddivjali so; oktoberska, z Bergljezem, (zom); vsak prosti čas. Motijo tudi taki stavki: Našla se je skupina, ki ji ni bilo za to, da bi se malo razgibali, zato tudi niso opravili naloge. (osebek!).

Najbolj pa me moti pravos v Mladem literatu. Tu berem: Življenjski, negdaj (in to ne enkrat!). Lahko bi naštel še kaj več, a naj bo dovolj.

Leposlovje mi ne ugaja; posebno pesmi so hudo začetniške. Tu bi moralo biti uredništvo malo bolj izbirčno. Najbolj mi je všeč Andoljškova črtica "Naša sreča", ki kaže, da Andoljšek zna gledati, misliti in ob tem globoko doživljati. Takih in pa Jogrovih (v Ovinku) bi kaj rad še kaj prebral.

Oblika je vaša rana. Nadaljevanja mi ne ugajajo, še manj pa mi je všeč razmetanost listov in premetavanje snovi sem in tja. Zadnja številka Stezic pa kaže, da postajajo Stezece nekak TT v manjši obliki, a tega spoznanja nisem nič kaj vesel.

To so moje splošne misli ob prebiranju vašega lista. Če pa bo uredniški odbor hotel kako podrobnejše pojasnilo, bom prav rad povedal svoje, seveda le, če bom vedel na vprašanje odgovoriti, da ho prav resnici, vam in meni.

21 ZIBNO

Neprijetno

Kmet: "Ali sem ti vrnil rokavico, ki si mi jo lansko jesen posodil?"

Sosed: "Ne še."

Kmet: "Škoda. Mislil sem si jo spet izposoditi."

Pri zdravniku

Zdravnik: "Od česa ste tako strašno nervozni?"

Bolnik: "Od ribjega lova, gospod zdravnik."

Zdravnik: "To je pa čudno! Saj pravijo, da ribji lov živce miri!"

Bolnik: "Že, gospod doktor, ampak jaz nimam dovoljenja."

Novator

Žena (možu): "Kupila sem pripravo za kuho, s katero prihranimo petdeset odstotkov premoga."

Mož: "Potem pa kupi še eno tako pripravo, da bomo prihranili ves premog."

Tolažba

"Pomislite, tovariš profesor, sosed mi je rekla: gos neumna!"
 "Nič si ne storite iz tega, tovarišica, gosi so vse neumne."

Pred natrpanim vlakom na postaji je valovila gneča ljudi. Mahali so in klicali uniformiranim znancem in sorodnikom, ki so slo-neli na oknih in vračali pozdrave.

Ko je vlak potehnil, so le-ti posedli po klopeh ali lesenih kovčkih, le Joso je še mahal ženi, ki je stala na peronu in držala v rokah dve deklici. Mahal ji je še potem, ko je vlak že obšel ovinek in je ostala postaja zopet prazna in tiha. Nato se je zlek-nil v svoj kotiček in zaprl oči: dva meseca orožnih vaj bosta hitro minila, kmalu se bo lahko vrnil med svoje domače, doma se je najbolje počutil, dasi se tudi nad trgovino ni mogel prito-ževati. "Ta dva meseca," si je mislil, "si bom sprostil živce." Zdelo se mu je, da si želi dva meseca orožnih vaj, upal je, da mu bodo nadomestile dopust, ki ga ni nikoli izkoristil.

oooOooo

Prvi dnevi v vojaškem taborišču so hitro minevali: tisti, ki so prišli nanovo, so se kmalu vživeli in se predali življenju, ki pa je po nekaj dnevih postalo enolično in dolgočasno.

Četrty dan je Josa pred barako poklical dežurni in ga poslal na komando. Joso si je nestrpen izpraševal vest, kaj da je naredil, pa ni mogel najti na sebi nikakršnega madeža. Ko je stal pred mizo obloženo z akti in so se vanj zazrle sive oči koščene-ga majorja, je vedel, da ne gre za kazen.

"Ste trgovec?" ga je vprašal major. Josu je pogled zdrsnil na mizo in takoj je spoznal list papirja, ki je bil podpisan z nežno šefovo pisavo. Bilo je njegovo spričevalo, kratko in je-drnatno: "...ves čas službovanja je bil zelo priden, zelo soli-den in zelo pošten in ga zaradi njegovih res dobrih lastnosti najtopleje priporočam." Joso je priklinal in mu v skopih besedah raportiral svoj življenjepiš. Nato je majorjevo povabilo se-del in se zapletel v dolg in čisto nič vojaki pogovor.

Na drugi dan je prevzel veliko skladišče, ki je zalagalo vse vojaško okrožje. V dolgi baraki je bil že čez nekaj dni tak red, da major Josa ni mogel prehvaliti, vesel je bil, da ga je rešil skrbi, ki so ga težile noč in dan, ker sam ni mogel ali znal voditi prave kontrole in iz hvaležnosti mu tudi ni odrekal pro-šenj, ki mu jih je v imenu tovarišev Joso prinašal. Tako se je

Joso kmalu vsem priljubil, višjim in nižjim.

Življenje v taborišču je mirno potekalo, dokler niso nekega jutra našli okrog barak komunističnih letakov. Tedaj je nastal preplah, še prav posebno razburjenje pa se je čutilo pri oficirjih. Major je dobil ukaz, da najde aktivista in ga preda vojšakemu sodišču. Zato je iskal in poizvedoval, a vse zaman: najnatančnejše preiskave niso rodile nobenega uspeha, čeprav so pretaknili vse, razen skladišča, ker je Josu major zaupal na besedo. Počasi se je vse umirilo in steklo normalno pot. Vsi so bili prepričani, da aktivist ni v vojaški suknji, čudilo jih je samo to, kako se je mimo straže vtihotapil v taborišče.

Neke zvezdnete poletne noči pa Joso ni mogel spati. Poslušal je tovariše, ki so globoko dihali in se premetavali po slamaricah. Ko se je nazadnje že pogrezal v mehak sen, ga je predramil ropot motorja, ki je vozil sem ter tja, se nazadnje ustavil pri sosednji baraki in utihnil. Joso je bil zopet buden in ni in ni mogel zaspiti, v mislih se je jezil na Janeza, da še ponoči ne da miru, ko morajo drugi že spati. Seveda, majorju posoja motor, da se vozi k ženi, potem pa mu spregleda. Še nekajkrat se je obrnil in nazadnje zaspal.

Drugo jutro je dežurni mnogo prezgodaj trobil zbor. Ko je bilo vse vojaštvo pred barakami, jim je major pokazal letake - zopet kričeče rdeče komunistične letake. Vsi so le zmigovali z rameni. Nāto je sledila mučno dolga preiskava, še strožja od prejšnje, pa zopet brezuspešna, čeprav so vse prevohali in vsakega posebej pretipali.

Nekaj noči pozneje je zopet brnel motor in zopet so zjutraj po taborišču ležali letaki in Joso je pričel sumiti. Ob preiskavi so pri nekem vojaku, ki ni bil popolnoma pri zdravi pameti, našli pod slamarico na postelji nekaj letakov. Majorju je bil to zadosten dokaz, nobeno izgovarjanje in dokazovanje, da je bil papir le za stranišče, ni pomagalo. Revež je moral v preiskovalni zapor.

Vojaki so se zbrali v gruče in stiskali glave, Joso ni bil edini, ki je sumil Janeza. Zdaj so že vsi vedeli, kdo trosi letake. Veliko jih je bilo, ki z režimom niso bili zadovoljni, zato bi bili Janezu pripravljeni tudi pomagati, čutili pa so se sokrive, da sedi njihov nedolžni tovariš v ječi, ker pravega aktivista niso hoteli izdati; a tudi Janez je bil njihov tovariš.

Ko so v nedeljo popoldne vojaki vračali iz gostilne v taborišče, so se strnili okoli Josa. "Samo ti lahko stopiš do majorja in mu pametno vse obrazložiš. Kaj se ti ne smili revež, ki po nedolžnem sedi?" so mu prigovarjali in ga silili naj stopi do majorja.

Joso pa je molčal in krotil samega sebe. Ni računal, da se bo njegov "dopust" tako bedasto sprevrgel v težke dneve duševnih bojov. Okleval je in ni se mogel odločiti ne za eno, ne za drugo. Poznal je ječe in strogost vojske, kadar je šlo za komunistične zadeve, smilil se mu je vojak iz druge barake, ki je ždel med zidovjem, Janez pa... tudi Janez je njegov tovariš, morda bližji. V duhu je njegovo delo podpiral, čeprav o tem nikomur ni črtnil. Vedel je, da bi ga uničil, ko bi majorju le namignil.

Morda pa bodo onega v ječi le oprostili, da, samo da ga dobe v roke psihiatri. Počasi se je pomiril, ko je sprevidel, da vse skupaj ni njegova stvar. Še vestneje se je lotil skladišča, da pozabi na Janeza, na onega, na letake...

Onega so iz zapora res kmalu izpustili, ker so spoznali, da za taka dejanja ni sposoben, še posebej pa, ker so se letakiknekega jutra zopet pojavili. Janez je imel srečo, da se je sam sebi čudil, kako da ga še niso odkrili. Trosil je letake in pridobil marsikaterega vojaka, da mu je pri tem pomagal, njegov delokrog je postajal vse večji in s svojimi komunisti je postajal vse aktivnejši in drznejši.

Josu sta dva meseca ... končno le minila. Ko se je poslavljal od majorja, sta bila oba solzna. "Takega intendanta nikoli več ne bom imel! Če le prideš naokoli, poišči me, vedno te bom vesel!" mu je dejal major in mu še enkrat stisnil roko. Potem se je Joso poslovil še od tovarišev, tudi od Janeza in še isti dan odpotoval proti domu.

Ob italijanski okupaciji se je po mestu trlo vojaštva. Italijani so se umikali pred partizani, ki so vse huje pritiskali. V naglici so si Italijani kupovali razne malenkosti za na pot, partizani pa so ob vkorakanju v mesta planili v trgovino, da si nakupijo stvari, ki so jih v hosti dolge mesece težko pogrežali.

Joso je za prodajalno mizo skakal semtertja in stregel, da je vse teklo z njega. Bil je nekaj mesecev v hosti, pa je njegov komandant sprevidel, da partizanom lahko več koristi, v trgovini kot s puško v roki.

V prodajalno je stopil nov kupec, ki bi med drugimi partizani ne zbujal pozornosti, ko bi ne bil tako velik. Ozrl se je okoli po prodajalcih in stopil k Josu, prekrižal roke na prsih preko brzostrelke in se zarežal: "Ali me še poznaš, ali se še spominjaš Janeza iz Ribnice? Presneto dobro sem takrat vedel, da me sumiš, vidiš, danes sem pa nekaj več kot sem bil takrat, kormé je lahko vsakdo strahoval. Danes vemo, zakaj smo tvegali in se borili!" Janezov obraz je postal rdeč, ko je pokazal lepe, zdrave zobe in izbočil junaške prsi s odlikovanji. "Pametni si bil, Joso, da si molčal in me nisi izdal! Danes sem te prišel pozdravit, drugače, ko bi ne držal jezika, bi te prišel pa ustrelit." Pogladi je brzostrelko, ki se je zdela podobna psu, ki čaka gospodarjev poziv, stisnil presenečenemu Josu roko in veselo, kot je prišel, odšel iz trgovine.

Joso je še gledal za njim, ko je že zavil čez trg proti mostu. Ni se bal, ni bil take narave, nekaj pa ga je tiščalo v grlu, ko je še videl pošastno žrelo brzostrelke. Spomnil se je nešteti, ki jih je izvlekel iz zapora, vseh voz robe, ki jih je pretihotapil do partizanov. Takrat je pomagal drugim, takrat je reševal domovino, v Ribnici, v Ribnici pa jerešil tudi sebe.

MED MESTOM IN VASJO

(nadaljevanje in konec)

Ko je Milica neke sobote hladnokrvno naznanila, da razreda ni naredila, se ni nobeden domačih začudil. Že dalj časa so slutili, da njena trmoglavost ne bo imela dobrih posledic, toda niso skušali vplivati nanjo. Deklica je po materi podedovala živčno naravo, bila je nagle jeze in nedostopna za vsako tuje pojmovanje svojega položaja. "Kar si je skuhala, naj pije!" je rekel stari Berkopec. "Čim prej se razičara v življenju, bolje bo zanje. Bo že poznala svojo zaletelost."

Toda Milica se ni razburjala zaradi svojega neuspeha. Že dalj časa ji je bilo vseeno, kaj se zgodi. Samo da bo rešena šole, svojih tovarišic in da napravi konec očitajočim pogledom domačih. Sklenila je, da si poišče primerno službo. Potem se tako vrne Ciril. Vsak čas mora končati izpite in govoril je, da bi se poročila. Maja jo je že seznanil s svojimi starši. S sivo-laso gospo sta se kar dobro razumeli. V prostem času se je pri prijateljici vadila na pisalnem stroju. Če pride v kak urad, vsaj ne bo nepripravljena. Res, mature ne bo imela, toda ima pa dovolj znanja in izkušanj za poklic administratorke, kajti imeti bi morala že veliko smolo, ako se ji s sedmimi razredi gimnazije ne bo posrečilo priti v kako pisarno. Posel administratorke niti ni tako slab.

Zbrala je pogum in odšla poskušat srečo.

"Oho!" je rekel direktor nekega podjetja "samo sedem razredov? Gotovo malo smole! Toda verjemite mi, tudi matura čisto odloča. Žal mi je, gospodična!" "Znate morda uporabljati pisalni stroj?" so jo vprašali drugje. Direktor je bil še mlad in rad je mežikal z očmi. "Tako? Mi lahko zaupate svoje ime? Tovariš tajnik, pišite!"

Milica je bila na trnju. Komaj je čakala, da je bila stvar končana.

"Ko vas bomo potrebovali, vas obvezamo," je rekel direktor ob slovesu. Ko pa je odšla, se je obrnil k tajniku in rekel z občalovanjem:

"Vraga, lepo dekle! Jaz pa še neporočen! Kakšna škoda, toda takoj je res ne morem vzeti."

Ko je Milica obredla podjetja, se je vrnila domov s prav malo nade. Sicer so ji v dveh, treh urah obljubili, da jo morajo sprejeti, toda nikjer niso našli svojega. Ko jo je mati vprašala po uspehu njene poti, je hladno stresla z glavo. Bila je jezna in srčan je je bilo. Čutila je, da je postala suha veja na debelu domače družine.

Ciril ji ni pisal več tako pogosto. Ko mu je omenila svoje računalniške prihodnosti ter mu sporočila, da se je njeno zadnje šolsko leto končalo nesrečno in da se je zaman poskušala preriti do mature, je odpisal: "Bojiti se, da si bova kmalu enaka!"

"Slabo mu gre in preveč sem gradila nanj," je pomislila deklina in začutila v sebi rahel kes, da je zavrgla prijateljske nasvete svojega očeta in profesorja prednika.

Morča pa bi se zatekla po svet k očetu; gotovo je ne bi odbil. Toda postalo jo je sram: S tem bi vendar priznala svoj poraz, svojo krivdo. Milica pa je bila ponosna.

Stari Berkopec pa niti ni bil več tako dobrega zdravja. Že dalj časa je bolehal. Tisti večer, ko sta se z Milico sprla, se je prehladil in obležal za pljučnico. Zmazal se je sicer, toda bolezen mu je še vedno tičala v kosteh. Delati ni mogel več tako kot nekdanj. Nekaj bolezen, nekaj stara leta - oboje mu je izpilo življenske moči iz telesa. Dom pa se je kar naprej praznil. Dva sinova sta bila pri vojaki, dva sta delala v tovarni in ni jim šlo slabo. Tri hčere so se že lani omožile, doma je ostal le Tone, najstarejši, ki bo prevzel posestvo, in pa Milica. Tone Berkopec ni skrbel. Bil je delaven, trezen, pripravljaval se je celo že za poroko. Dobil bo dobro ženo - njunih rok bo grunt krvavo potreboval. Toda Milica - !

Milica je ostala še nepreskrbljena. Po lastni krivdi! Zgrešila je svojo življensko pot. Stari Berkopec se je zavedel, da ji je preveč popuščal. Preveč je bil zaljubljen v svojo hčer.

"O, da bi bil vsaj zdrav!" je zajechal stari mož.

o o o

Tone, Miličin brat, je bil, kar se žensk tiče, zelo izbirčen in je Milico zelo veselilo, ko se je odločil za Alenko, s katero sta bili dobri prijateljici. Poznali sta se že od otroških let. V hiši so napravili hrupno gostijo, povabili sorodnike, potem pa se je mlada nevesta že pričela sukati po hiši. Bila je dobra gospodinja. Nikakor pa ni Milica mogla razumeti, zakaj postaja Alenka proti njej vedno bolj hladna in neprijazna. Tudi z bratom se nista mogla več tako razumeti kot nekdanj.

Stari Berkopec se je namreč že pripravljaval, da prepusti posestvo mlademu možu, ki je poln življenskih moči čakal, da se spopade z gruntom. Tona je bil ponosen na to in zato je sestri na vsakem koraku dal čutiti, kdo je pravzaprav gospodar. Veselilo ga je, da bo zagospodaril tako lepemu posestvu, ki ga je oče v dolgih letih umnega gospodarjenja tako lepo oskrbel. Dela ne bo nikoli zmanjkalo in z Alenko bosta morala trdo delati. Toda jesti bosta imela dovolj. Še ostajalo jima bo. Misel na Milico ga je grizla, bila mu je trn v peti. Mar misli vedno ostati doma? Tudi dela ne veliko; mati jo zagovarja, da dela ni vajena. Seveda, pregosposka je, da bi stregla živini! Toda, če ni zanjo, lahko gre! Na njegov račun že ne bo jedla, kruh bo potrebovala njegova družina. Res je, da sta si brat in sestra, toda

"Naj si že vendar enkrat dobi službo!" je rekel očetu. "Ali pa naj se poroči. Je mar nihče ne mara?"

Potem je trmasto zamrmral v brado: "Sicer pa se temu ne bi čudil ..."

Oče ga je pogledal postrani. Da, že je pričel gospodariti, tale sin! Sklenil je, da ne bo dal preje vajeti iz rok, dokler si Milica ne pridobi varnega življenskega pristana. Mladi ljudje

so vsega zmožni. Ni maral, da bi se med bratom in sestro zanetil spor.

"No, Milica!" ji je rekel nekega lepega jesenskega dne. "Ni službo še nič?"

Dekle se je vgriznila v ustnice in odkimala.

Stari Berkopec pa je prijateljsko nadaljeval:

"Glej, Milica! Dovolj pustolovščin si že prestala. Čemu bi zabredla še v nove? Stori vendar to, kar bi na tvojem mestu storila vsaka druga ženska! Poroči se vendar!"

"Tudi ta me podi od doma," je grenko pomislila Milica.

Ni vedela, kaj naj reče. Oče se je s temi besedami dotaknil najskritejšega mesta njenega srca. Saj je bila že trdno sklenila, da se poroči. Že si je svoje prihodnje življenje zamišljala v najlepših barvah. Zelela je, da bi se poročila. Toda o Cirilu ni imela nobenih novic. Skrivnostno je izginil. Gotovo ni spregledal rahlega poroga, ki je vel iz njenega pisma ob priliki njegovega neuspeha na fakulteti. Je bil samo užaljen? Morda pa jo je popolnoma pozabil. Že

nekajkrat mu je pisala, toda pisma ga niso našla. Ali pa jih ni maral sprejeti.

Več dni je zamišljeno tavalala okoli. Uvidela je, da končno mora nekaj storiti. Doma res ne sme ostati. Če zaradi miru v hiši ne! Ravno poročiti se bo morala. Drugega izhoda trenutno ni videla. Sicer pa ima dovolj prijateljev in vsaki izmed njih bi si štel v veliko srečo, ako bi mu zaupala svoje srce.

Tudi Alenka je zvedela za njen razgovor z očetom in je bila silno radovedna, kako je to nanjo delovalo. Nekaj dni ni silila vanjo. Potem pa sta se dobili v kuhinji.

"Slišala sem, da te je oče nagovorjal k poroki," je rekla Alenka.

Milica si je dala opraviti s posodo.

"Saj mi drugega tako ne preostane."

"O, prav imaš! Morda smem vedeti, kdo bo tisti srečneš?"

"Sama ne vem," je rekla Milica v zadregi.

Ni lagala, kajti zares ni vedela.

"Stopiti moram v hlev," je dejala mlada gospodinja. "Boš lahko malo popazila na mleko? O, da ne pozabim!" Zaupno se je nagnila k njej. "Darko te pozdravlja."

In Milica se je spomnila malega kodrolasca, ki je znal na svatbi najlepše plesati.

o o o

"Torej se bosta končno le vzela?"

"Da, tako pravijo."

"Berkopec je bistra glava! Prav je ukrenil."

"Doma bi tako nastal prepir."

Tako so modrovali možaki, ko so se zvečer zbirali v vaški krčmi.

Proti koncu maja je prevzelo vas veliko razburjenje. Ni kar tako, če se v Berkopčevi hiši, ki je ena najlepših v vasi, pripravlja svatba. Milica se je končno odločila in podarila svoje srce Darku. Res je samo kmetijski sin, po očetu pa je prevzel bogato kmetijo. Milica je dala svojim sanjam o mestu dokončno slovo. V letu, ki ga je preživela zopet na deželi, se je pričela v šoli stvorjena plas omike in mestnih naziranj krušiti. Poslovala se je od plesov, od filmov, tudi zvoku kalypsa in tanga, ki ju je včasih tako ljubila, so pričeli zamirati v njeni zavesti. Privadila se je kmečkemu delu, pozabila na svoje mladostne nezgode, obiskovala gospodinjski tečaj in postala odlična kuharica. Nekdo izmed Darkovih znancev je menil: "Če bi Darku Milico zavidal, potem bi mu jo zavidal zaradi njenega kuharskega znanja." "Da, popravila se je tale Milica," je menil drugi.

Ko je nekega dne dobila od nekega prijatelja sporočilo, da se lahko javi na delo, je gladko odbila. "Ne potrebujem miloščine!" je rekla. "Rad bi te videl, direktor!" V spominu ji je ostal direktor z mežikajočimi očmi, ki je bil takrat še neporočen.

Njen brat Tone je zaskrbljeno hodil okoli vogalov. Radoveden je bil, koliko dote bo oče odštél Milici. Ne bi rad videl, da preveč. Darko sicer ni povpraševal za doto, želel si je, vsaj tako je trdil - samo Milico. Toda Berkopec se kot premožen kmet ni mogel pokazati grdega in šušljalo se je, da bo Darko s svojim plenom lahko kar zadovoljen.

Naglo se je bližal praznični dan in vsi vaščani, ki so slutili, da bodo povabljeni, so že nekaj dni prej pripravljali praznične obleke. Dekleta so se trudila, da ne bi preveč zastajale za nevesto. Dosegla je ne bo verjetno nobena. Fantje so se zbirali v krčmi in ugibali, za kakšno ceno naj dovolijo Darku odvesti Milico iz vasi in vadili pevski zbor, ki naj bi novoporočencema zapel v slovo od samskega stanu. Drugi so pred nevestino hišo postavili stavo lok: Dobrodošla, novoporo-

čenca. Čeprav so nekateri izmed njih trdili, da bi se moral napis glasiti: Živela novoporočenca, ali kako drugače. Tretji so se podili okrog mlaja, ki ga nikakor niso mogli postaviti.

Sploh je bilo vse zelo pisano.

omotica in noge so se se ji zatresle. Sele sedaj se je zavedla resnosti trenutka.

Za svate so pripravili šest praznično okrašenih vozov. Konjem se je svetila dlaka kot žamet in njihova oprama je bila osnažena, da se je sonce odbijalo od medeninastih kolotov. Ko se je vesela družina s tremi muzikanti vred odpeljala k poroki, je stalo ob cesti polno gledalcev. Pobalini so se pretepali za svetle kovance, ki jim jih je metal prešerni ženin, žareč od samega veselja in ponosa, da je dobil tako lepo nevesto. Milica je bila v svoji beli poročni obleki z vencem, ki kot pomladni metuljček in med gledalci ni bilo nobenega, ki je ne bi občudoval. Celo stare ženice, zgubane od števila let, a zelo vešče v sukanju jezikov, so od začudenja pozabile obirati

Kolona voz je zavila pred domačo faro cerkev in zvoki orgel so zazveneli v pozdrav. Milico je prevzela

Nežne melodije so se razvijale pod oboki. O, ne, to niso zvoki kalypsa. To niso glasovi, ki lajšajo človeku srce in mu dvigajo dušo na planjave veselja. Nekako resno, svečano brneti zvoki, ki vlivajo žalost v človeško srce. Kdo ve, kakšen ples bi se dal plesati na to melodijo. ?

Neki človek z belim oblačilom je stal pred njo. Skozi solze je le nerazločno videla, da premika ustnice. Govori? Kaj govori? Začutila je neko roko na svoji desnici. Težka je in trdna.

Slovesne župnikove besede so se razgubljale pod oboki in v megli pred Miličinimi očmi se je zablislil bel profil nekega obraza. Podzavestno je hotela stopiti roke proti njemu, toda ni imela moči. Tisti obraz pa ni bil Darkov.

Na povratku se je Darko zaman trudil, da bi razvedril žalostno nevesto.

Štvatje so se vsuli v hišo in zasedli klopi. Milica se je izgovorila, da ji dobro in prosila moža, naj jo pusti, da si malo odpomore.

"Prav, prav, dragica", je rekel Darko. "Toda kmalu se vrni, da ne bomo tako sami!"

Mater je Milica našla v kuhinji. Padla ji je okoli vratu in zaihtela:

"Oh, mama! Tako sem nesrečna!"

"Nevesta si in k svatom moraš! Noben človek ni brez dolžnosti!" Tako se je glasila zapoved matere in nevesta je molče ubogala. Kljub veselju, ki je vladalo v hiši, se Milica ni mogla veseliti. Plesala je, ker je morala; jedla je, ker so jo silili. V notranjosti jo je nekaj grizlo.

"Svetilke ljubezni so iz svetlega ognja in plamena - !"

"Halo, godci!" je kriknil eden izmed svatov, "sram vas bodi! Ob vaši muziki je naša nevesta žalostna!"

Zunaj se je vlila ploha, ki je oprala zemljo in osvežila zele-
nje. Nad bližnjimi griči se je razpela mavrica, ki je izginila
z neba šele, ko je sonce zatonoilo za oddaljenimi gorami.

Svatom so se pričale zapletati noge in tudi ženin je začutil
v glavi rahlo omotico. Toda veselje se je šele pričenjalo. Pod
oknom so se zbrali vaški fantje in zapeli mlademu paru na poti
v novo življenje. Starešina jih je povabil k mizi in pevci si
niso dali dvakrat reči. Med tem so se ostali opravili v kamelo
in jo prighali prodajat. Nastal je spor. Svatje so trdili, da
ne nameravajo kupiti na pol crknjene živali, fantje pa so trdi-
li nasprotno, da take kamele ne najdeš zlepa na svetu.

"Neki gospod bi rad s tabo govoril," je Alenka pomignila Mi-
lici, "najbrž kak znanec!"

"Tako?" se je začudila Milica. "Res ne vem, kdo bi utegnil bi-
ti.

"Prav bi bilo, da ga povabiš v hišo. Sicer pa kakor veš!"

Milica je stopila iz hiše s čudno slutnjo v srcu. Večer je
bil teman in na nebu so zvezde svetile. Le s težavo je v senci
razločila motorno kolo in črno senco poznega obiskovalca.

"Dober večer!"

Milici se je zdel glas čudno znan in prevzel jo je čuden nemir.
Človeka, ki jo je nagovoril, sicer ni spoznala, toda podzavest-
no je začutila, da ji je ta ponočni gost nenadoma pri-
rasel k srcu. Prišel je, da
je vsaj za nekaj trenutkov
iztrga iz tope enoličnosti
njenežnega življenja.

"Kaj želite od mene?"

"Milica!" je tedaj vzkliknil
ta. "Draga moja! Ali me res
ne poznaš več?"

"Ciril! Ti?"

Nekje za njenim hrbtom se je zasmejala usoda.

Milica je začutila, da jo zapuščajo moči. Omahnila bi, da je ni Ciril ujel v svoje naročje. Pročeni venec ji je padel z las in z njim vred tudi vsa čudna mora, ki je tlačila njeno srce. Začutila je, da ljubi Cirila še vedno z nespremenjeno, s prav isto ljubeznijo kot nekdanj.

"Ah, čemu nisi prišel vsaj dan prej, Ciril! Samo en dan prej!"

Da, če bi slutil, kaj se dogaja z njo, prišel bi kot veter. Tako pa -

"Hotel sem opravičiti tvoje zaupanja, Milica." je rekel preprosto in glas mu je drhtel.

"Končal sem fakulteto z odličnim uspehom. Zadnjih šest mesecev sem prakticiral v Nemčiji. Trdo sem delal, toda izplačalo se mi je."

Skozi motne šipe so prihajali odsevi luči in se poigravali na motorju.

Stisnila sta si roki. "Tudi ti bodi srečen, Ciril!" je rekla Milica.

Zabrnel je motor in signalna luč se je kmalu zgubila za ovinikom. Ciril se je vračal v mesto, katerega luči so se bleščale nekje v temni daljavi. Milica jih ni mogla videti.

UTRINEK

Včasih, ko si najbolj razigran in vesel, se ti zgodi, da se ti, morda včasih samo za trenutek, oko spomina obrne v preteklost.

V januarskem dnevu se je pomikal sprevod proti pokopališču. Dan je bil lep, sončen, skoro prehladanski. Sprevod ni bil dolg, pa tako žalosten in nem ...

Ivana je bila otrok precej številne kmečke družine. Trdo so delali, da so živeli. Mati je bila dobra, delavna in je z veliko ljubeznijo skrbela za otroke. Tudi oče jih je imel po svoje rad, pa tega ni kazal. Otroci so bili bolni in če je kateri zbolel, in ga je mati v skrbeh nesla k zdravniku v bližnji trg, se je oče jezil, da bo z zdravniku otroke čisto pokvarila. Pa je le dal, ko je bilo treba zdravnika plačati, odrnjaje denar.

Ivana, najstarejša, se je učila v Ljubljani za kuharico v veliki, rostrani kuhinji. Dan za dnem je stala na mrzlih cementnih tleh in delala od jutra do poznega večera. Prehladila se je bila. Kaj tak prehlad, saj to ni nič! Vendar je začela od

onega časa pokašljevati: sprva rahlo, pa vedno bolj in bolj. Domači so ji pogosto prigovarjali; "Pojdi že vendar k zdravniku! Nekaj ni v redu, ko tako kašljaš." "Pa saj to ni nič! Bo že minilo, brez skrbi, prav kot je prišlo," je odgovarjala. Domači so odnehali. Ivana pa je delala dalje. Končno jo je brat skoro prisilil, da je šla k zdravniku v trg. Morala je v bolnico, ni bila več zdrava. Ostala je tam nekaj časa, pa sta jo dobra hrana in skrbna nega kmalu spet spravili na noge. Mela je oditi domov, le paziti se mora, so ji naročili.

Ivana je prišla domov. Pa kako naj bi človek pazil na zdravje na kmetih! Najgledaš, kako se domači pretegujejo z delom? Delala je z njimi, zgodaj vstajala, pozno hodila spat, saj je bilo po delju na polju še toliko dela doma. Mar naj bi pustila mater samo, da dela? Saj jih je še toliko za njo, za katere mora mati delati. Ponoči, ko so vsi utrujeni pospali, Ivana ni spala. Mučil jo je kašelj, pokašljevala je vedno močneje in pogosteje.

Sprevod ni bil dolg, pa tako žalosten in nem v onem sončnem januarskem dnevu...

Tako je v našem življenju: komaj se rodiš, umreš; dá ti polno dela in skrbi in žalosti, pa malo sreče in veselja. In za te ure veselja se človek peha in trpi in umira ure in ure, dneve in leta. Leta trpi za ure. Včasih noga postoji, pa vprašaš: "Zakaj, čemu vse to?" Pa ne utegneš več razmišljati, življenje te potegne s sabo in zopet te vidim hiteti in se prerivati po pločniku vsakdanjosti. In le ta ze borne ure veselja in zadovoljstva. In vsako bitje rado živi.

Saj jo dobra hrana in skrbna nega kmalu spet spravili na noge. Mela je oditi domov, le paziti se mora, so ji naročili.

OBISK | PRI | STAREM | DDITATELJU ALI | SPOMIN | NA | MATSKO | KULTURO | BEZEN

Ko sem med počitnicami obiskoval sorodnike, sem stopil še k staremu vaškemu krojaču. Že tedaj sem premišljeval o njem, vse me je zanimalo: ali je še tako otročji, da vozi ženo v vozičku, ali ga kmetje še gledajo s takim nezaupanjem, ali mu še govorijo, da je norec. Zanimalo me je, če je še ohranil tako svežino v svojem izražanju, ali ga še navdaja toliko dinamika misli in dejanj, kot ga je takrat, ko sem bil jaz še majhen. Posebno pa me je zanimalo, ali je še tako neumen, da dela bogati kmetom zastonj, za liter vina, ali za polovico hleba ... S prijetnimi spomini sem se namenil proti njegovi hiši. Nisem pozabil, kako me je nekoč, vsega prezeblega, stisnil pod streho in kako mi je nekoč dal kos prislužnega kruha, ko me je

očim spodil zdoma in me prepustil stradanju. Tega mu ne morem in tudi ne smem pozabiti... Obstal sem pred hišo in zavpil: "Hej, ali ste doma?"

Nihče se ni oglasil, toda zdelo se mi je čudno, da ne bi bilo nikogar, saj so bila vrata na stežaj odprta. Potrkal sem in vstopil v sobo. Stari krojač je sedel za mizo in gonil svoj šivalni stroj, njegova žena pa je stopila od okna. "Dober dan!" sem pozdravil. Strmela sta vame, nato sta se pa oba hkrati nasmehnila:

"Kdo bi te pričakoval?" Nato smo si podali roke. Stari je najprej začel iskati prostor. Premeščal je neke stvari, vendar je bilo vse preveč razvlečeno in neurejeno, da bi lahko napravil red v enem samem trenutku. Njegova žena me je najprej poprosila za cigareto. Seveda sem ji takoj ustregel, saj bi jo drugače razočaral. Nato je začela brskati po žepih mojega plašča. Našla je kovanec petdesetih dinarjev. Ko za šalo ga je vtaknila v žep, nato mi ga je hotela vrniti, toda jaz sem ji zadržal roko in bila je otročje navdušena, ko sem ji dejal, da bo imela za kruh. Skočila mi je za vrat, nato pa je skočila k možu, mojemu staremu prijatelju in mu kazala, naglas vpila, da bo za kruh, na uho mu je pa šepnila, da bo kupila cigarete. Privoščil sem jima, naj si kupita, kar si hočeta, samo da bosta srečna. Tako rad sem osrečil majhne, revne ljudi. In sedaj sem videl oba navdušena. Dosegel sem svoje. Nato sta mi prinesla liter vina, toda izgovoril sem se, da ne pijem. Stari krojač je posegel v predal. Ko pa ni našel, je skomignil z rameni in vprašal ženo, če ve, kje je kruh, ki mu ga je prinesel nek kmet za to, ker je sešil otroku suktnjo. Tako se je naredil, kot da ga ne bi poznal in kot da ne bi vedel, da sta kruh takoj pojedla, ko je kmet obrnil hrbet in zaprl vrata za sabo ... Vseeno sem se zahvalil, saj jedel tako ne bi, četudi bi imela kruh, ker bi bil smrten greh vzeti iz rok to, kar je stari za večdnevno delo zaslužil od trdosrčnih kmetov. Vedno so so ga opeharili, ker je bil predober in prerahločuten ... Ker so ga imeli za tepčka, so mislili, da ga smejo tudi izkoriščati. Krojačeva ženščina je odšla iz sobe ... Sedaj si je stari oddahnil. Bila sva sama in sedaj sem spet slišal starega krojača govoriti, to, kar je govoril nekoč. Dinamika njegovih misli je bila celo večja kot nekdanj in ena je prehitela drugo. Ubogi stari ni vedel, kje naj bi začel, da bi bilo prav. Kako naj mi pripoveduje, da bi povedal čim več in kaj naj mi pove, da se mi bo najbolj prikupil. Pred sabo sem videl spet nekdanjega nemirnega krojača, ki je skakal sem in tja po sobi, mi kazal, kaj dela za tega, pa spet onega božiča.

"Veš, vsak prinese delat k meni. V mestu preveč računajo. Pa tudi ne znajo več delati tako kot znan jaz..." Malo je prenehal, ker ga je bilo sram, ker se je sam hvalisal, popraskal se je, po pleši, popravil naočnike, ki so mu zlezli na polovico koščenega nosu, nato pa stopil predme in mi z mogočnimi kretnjami dirigenta, začel predstavljati posamezne podobe, ki so tu in tam kule na dan med filmskimi lepoticami, z velikim navdušenjem je začel razlagati, da je začel zbirati plakate, da bi z njimi pokrili stene, ki ga dolgočasijo. Z njimi pa je lahko pokrili tudi omet, ki je že odpadal.

"To je Ava ..." stopil je bliže in prebral: "Božanska Greta ..." nato je s prožnostjo mladeniča pristopil k Gini, Sofiji in mi vsako po svoje razložil. Ta da je majhna, in da bi kar šel spat z njo, ona da je prevelika. Z rokami mi je risal njen stas in

posebnosti. Še zažvižgati bi moral, pa bi bil tak, kakršen je bil, kadar je presojal kakšno žensko ...

"Glej, ta je čisto podobna tisti, če poznaš, ki se je lani poročila nekam na Polje ... Ta je pa ona. Tudi te ne poznaš. Pa ta, glej, kakšna je, kako pleše! Glej vruga, ta je pa čisto tebi podoben! Celo dvojno brado ima... Veš, te podobe sem vzel samo zato, ker so vse ženske podobne kakšni tu od blizu."

Nisem mu ugovarjal in on je bil prepričan, da so ženske na reklamah podobne ženskam iz njegove vasi. "Veš, zadnje čase me dolžijo, da hodim k Lojzetovi ženski ... Ljudje so neumni. Mislijo, če kdaj tam posedim, da mu jo hočem že odvzeti. Veš, včasih grem res tja. Zadnjič mi je dala piti in kruha... Moja ta stara kar nori za menoj. Hm, kako je ljubosumna. Vrag babji me nikamor ne pusti..." Nato je malo prenehal ... "ti, pa saj ta Lojzetova ni tako napačna, kaj ti misliš? Res je že stara, pa je še živa. Saj menda nisi jezen, ker ti je mačeha, ha, veš, Lojze pravi, da se mu zdi neumno, ker mu nikdar ne pišeš. Pravi, da te je vzgojil, zdaj pa, da se ga niti ne spomneš ... "

Umolknil je, ker sem ga preveč grdo pogledal. Dejal sem, neko zelo grobo besedo. Stari se je prestrašil, ko me je slišal zmerjati in preklinjati.

Da bi popravil neumnost, s katero me je razjezil, je stopil k skrinji, jo odprl in mi spet začel kazati razne drobnarije ... "To so tovariši še iz prejšnjih let, to je neka moja znanka v Ameriki." Pustil sem ga govoriti, toda poslušal ga nisem več, ves sem se prepustil burnim mislim in spominom, ki mi jih je oživela Njena slika, ki je visela na steni in taka kot ostale kukala izmed štirih lepakov.

Govoril je še dalje, mi kazal filozofije, ki jih je imel spravljene v mašni knjigi ... "No, ves, imamo namesto svetih podobic ... K ... iški župnik mi jih nič več ne daje." Nato mi je začel pripovedovati kako je pel v cerkvi, ko je bil še mlad. Hotel je zapeti neko pesem, pa ni šlo. Natočil je kozarec belaga vina in ga ponudil meni. Ko sem ga odklonil, ga je sam spil in mumljal: "Tako bo šlo bolje ..." In res je začel prepevati... V sobo je vstopila njegova žena, ki ga je ozmerjala, ker ni več šival: "Malo pa moram počivati," je potožil.

"Ali je Nada tudi prišla?" sem boječe vprašal, ker sem se bal, da stara že vse vesta... "Ni še prišla. Veš, k nam pride le malokdaj. Če pride, samo pogleda. Prespati noče. Veš, smo pre-malo gospodski... Ho, da bi jo ti sploh videl, kakšna damica je .. Sminka se, nohte si lakira, obleka je v tisti vražji žakelji. Z nami se malo pogovarja..." Čeravno jo je obsojal, ker se je pomeščanila, je bilo še vedno v njegovih besedah izrečeno dovolj ljubezni, da si lahko čutil, da je kljub temu še vedno zelo ljubši. Srečen je bil, da se je tako povzpela, ponosen je bil nanjo,

saj je bila otrok iz prvega zakona; zato mu je bila tem ljubša... Njegova žena pa jo je manj oboževala: včasih jo je tudi pred njim ozmerjala.

"Ni je?" sem razočarano vprašal. Oba sta molčala. Ali sem res opazil na njenem obrazu zvit smehljaz ali se mi je samo dozdevalo? Ni je, sem pomislil sam zase. Prizadele so me te besede.

"Nadica se bo zdaj kmalu poročila," je stara na videz brezbržno pogledala in me neprestano opazovala. "Kaj, poročila se bo?" sem se zavzel in se skrajno razočarano nasmehnil... "Saj je še otrok!!!" "Pravi, da ima že fanta, ki jo hoče poročiti..." "Torej", sem pomislil, "je vse izgubljeno. Saj ni res otrok, stara je že dvaindvajset let, a še vedno je v svojih mislih tako nedolžna, neuravnovešena in otroško ljubka, da bi ji vsak prisodil največ osemnajst let.

"Pa nasvidenje ... "

Oba sta obstrmela, saj sem to tako nenadoma in nepričakovano izrekel... "Ali že greš? Počakaj še malo, se bomo še kaj pomenili..." Obstala sta med vrati in strmela za mano, ki sem bežal v strm breg proti bratovi hiši... "Nasvidenje! Mudi se mi... Pa Nado pozdravite!" sem jima zaklical s srede hriba, in se spet obupano zagnal navkreber, da sem se kar z rokami oprijemal šopov trave. Hudo mi je bilo, rad bi se zjokal. Hlipal sem, se ustavljal, preklinjal, se zaobljubljal, da je ne pogledam več, "Prevarila me je, naj se poroči, kaj meni mar," sem govoril sam sebi, ko sem sedel za grmom in si z rokami hladil razbeljeno glavo.

"He, pa naj ima možička! Posmehoval se ji bom ... Na vrvici bo, nikamor ne bo mogla." Nekaj trenutkov sem bil spet hladen in preudaren, a ko sem pomislil, da ne bo mogla nič več na Gorjanče, da je ne bom mogel več poljubljati na drugega maja, sem bil spet ves divji.

"Ne, to se ne sme zgoditi! In to se tudi ne bo zgodilo! To pri segam pri sebi ... Tistega fantina bom zlasal... Ona je bila moja, zato je to nezvestoba in jaz imam pravico..." "Kakšno?" sem se nenadoma sam vprašal. "Nobeno..." Popolnoma sva šla s bratom na pokopališče. Prizgala sva svečo in se ogrevala nad plamen. Okrog groba je bilo zbranih še dosti sorodnikov. Ker mi je bilo predstavljanje in tisto točno pogovarjanje z njimi c-studno, sem pograbil roko svoje tete pod pazduho in vsa šla po pokopališču. Ponudil mi je cigareto... "Hvala!" Hodila sva med grobovi. Obstal sem. "Ali sta se mi stara dva zlagala? Doslej sem jima vedno zaupal. Če je tako, ne grem nikdar več k njima..." sem sklenil. Tudi ona me je opazila. Obstala je med dvema grobovoma. Še lepša je bila kot kdaj koli. Poletni je imela zeleno vrečo, zato njen obraz in lasje niso prišli do izraza. Sedaj je imela rjav prekrasen plašč, ki je dejal izraz njenemu obrazu, očem in lasem. Bila je našminkana, toda meni je bolj uga-jala naravna, čeravno se je šminka lepo ujemala z vsemi njenimi telesnimi odlikami. Dejal sem stricu, naj si sam nekoliko ogleda pokopališče, ali pa naj se vrne k sorodnikom. Ko je odšel, sem molče stopil proti njej. Gledala sva si v oči...

"Zdravo, Nadica!" sem skoro zašepetal in stisnil drobno, elegantno ročico, ki mi jo je ponudila. Nasmehnila se mi je in mi vrnila pozdrav. Spet sem bil srečen, pozabil sem na vso jezo. Pogum, da bi ji povedal tisto, kar sem ji hotel, je uplahnil, ko mi je prvokrat uprla oko v obraz... Saj je zgedala tako poštena, nihče se je ne bi upal obsojati!

"Torej si doma naročila, naj mi ne povedo, da si prišla!?!..."

"Ne razumem te! Kaj misliš s tem?... Saj me sploh še ni bilo doma.. Sedaj stanujem pri J - ovih..."

"Pri J...ovih?"

"Nisi tega vedel?"

"Ne! Sem mislil, da boš doma!"

"Upam, da me razumeš... Povej mi, ali bi ti spal pri njih, če bi bil na mojem mestu?" Prijela me je za roko. "Po pravici povej!"

"Ne!"

"Hvala!"

"Ali si dobila moje pismo?"

"Sem... Odgovorila ti nisem, ker so se slike pokvarile... Saj oprostiš?!"

"Seveda... Kdaj pa se misliš pročitati?" sem vprašal in se skušal nasmehnuti. Skoro se je malo preglasno nasmehnila; nekaj ljudi je v naju uprlo pogled... "Kdo ti pa je to povedal?"

"Vaši domači!"

"Kasi? Ze vem. Nekoč sem se šalila..."

"Kaj, povej, ali si se res samo šalila?"

"Ne bodi smešen!"

"Smešen... Saj si na Gorjancih tudi govorila o poroki... Kako ti naj verjamem?"

"Pa si me vseeno poljubljal, čeprav sem ti to govorila?"

"Greva kam vstran? Ljudje naju prevaš opazujejo."

"Kamava kam! Glej tam gre župnik!"

"Kaj ti...?" sem jo radovedno vprašal.

"Ne, samo dolgo že nisem videla obreda, pa bi mu rada prisostvovala..." Tako sva nekaj časa opazovala kolono ljudi, ki se je prerivala skozi železna vrata za dobrodušnim K...iškim župnikom. Veliko različnih in zanimivih obrazov je bilo v njej, nekaj je bilo celo resnih mestnih očetov...

"Nadi, glej tam so vaši!"

"Vidim!"

"Ne greš nič k njim?"

"Kasneje!"

Mislil sem si, kako je nehvaležna, ker tako počenja. Nenadoma me je prijela za roko in mi šepnila:

"Glej očima! Ali se mu ne boš predstavil?" Vedel sem, kam je ta zbadljivka merila, zato sva si pomežiknila in se tiho nasmehnila. Nato sem ji odgovoril:

"Kasneje..."

Ko je bil ves ceremonial mimo, sem jo pogledal in vprašal, kam je namenjena, toda ona mi je čisto hladnokrvno in s smehljajem odvrnila: "Kamor hočeš!"

"Potem malo počakajva!"

Ljudje so spraznili pokopališče; zadnja sva ga zapustila midva. Zavila sva za potokom po osamljeni stezi, ki jo je prekrivalo orumenelo listje.

"Nadi se še spominjaš te steze?"

"Nekoliko!"

"Po njej smo šli na Gorjance."

"Saj res. Kje pa imaš tisto zgodbo, ki si jo napisal?" Dobro sem vedel, kaj misli, a vseeno sem jo vprašal: "Katero zgodbo?"

Ustavila se je in me pogledala. To je bilo dovolj.

"Imam jo, Nadi. Toda dokončana še ni. Sedaj sem samo napisal, kako smo šli na Gorjance."

"Kdaj bo gotova?" me je vprašala in se pomilovalno nasmehnila... "Moram še prej kaj doživeti; tako jo bom lahko zvezal s sedanji dogodki..." Nasmehnila se mi je, kar je vedela, da ne bo zgodbe nikoli videla. Toda jaz sem ji zagotavljal, da jo sigurno napišem in sicer tako, kot se je v resnici zgodila.

"Ali mi jo pošlješ?"

"Seveda... Samo, da jo dokončam." Nato sva obstala in premišljevala... "Kaj bo tudi to poljub?"

"Razumljivo!"

Nasmehnila sva se drug drugemu: "To bo zaključek zgodbe..."

Gledal sem, kako je odhajala.

Skozi orumenelo listje, ki se je vrtnčilo v zraku, sem kdaj pa kdaj zapazil njen rjav plašč, v mislih pa sem videl njen obraz, njene oči, ustnice, videl sem, kako ji vihrajo lasje. Še vedno se mi je zdelo, da stoji pred mano z roko v moji roki in še vedno sem čutil njeno toplo dihanje... Nato sem se spomnil prstana, ki ga je bila pozabila sneti, ali pa ga ni hotela sneti... Zašepetal sem za njo: "Zbogom... Vrag vzemi to ljubezen! Nasvidenje, draga..."

NIHIL TAM OCCULTUM EST,
QUIN MANIFESTUM EXCITAT
ECZISTAT

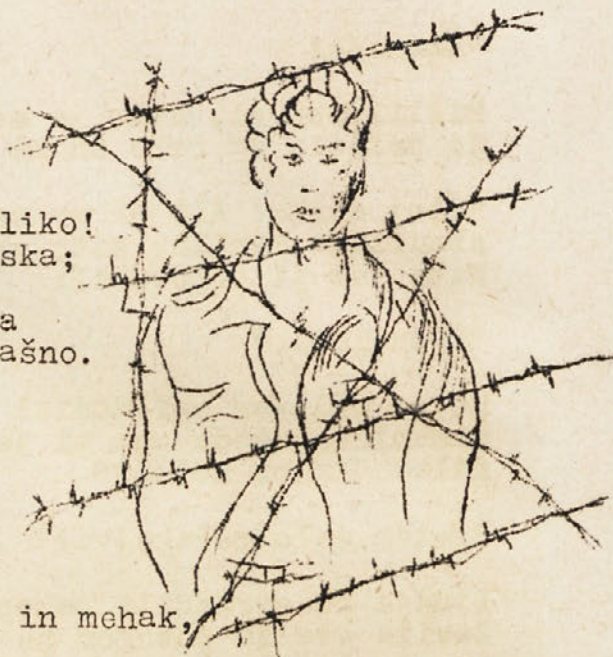
V eliko dal sem nate, draga, res veliko!
A pri tem pozabil sem, da si le ženska;
S i ? Mar si še manj kot druge!
J e luč spoznanja bila pač preksena
I n odpustil sem slepoto si to strašno.

Drugi opis:

PROŠNJA

Samo pogled, mil in mehak,
pokloni mi,
samo trenutek zadrži se in
odgovori mi!
Ne prosim, draga, Te ljubezni,
ker to prositi se ne da,
le z enim si predrznem te motiti!
Le reci ne, ali pa ja ...

potem pa pojdi.

Sem dolgo
upal in se
bal...

Sedel je s hrbtom proti vratom, ko je zopet potrskalo, rahlo in boječe. Slišal je odpiranje vrat in tihe stopinje, ni pa videl deklet, ki sta vstopili. Bil je zaverovan v branje in je preslišal šepet med novima bralkama in knjižničarko, dokler ni mimo njegovih sključenih ram završelo široko žensko krilo in ga zdramilo, da je sunkoma pogledal kmari in jo zagledal. Opazoval jo je, ko je med preobloženimi policami iskala knjigo. Zdela se mu je znana v modrem krilu in kratki jopici, nekajkrat jo je že videl, toda takrat se mu je zdela le prikupna. Danes jo je gledal z drugimi očmi, šelest krila in mičra postava sta mu vzvalovila kri, da ni mogel odtrgati pogleda od njenega hrpta.

Ko se je obrnila in ga ošinila z bežnim pogledom, je vedel, da je zardel. "Toda čemu?" se je izpraševal. "Saj je toliko deklet, ki imajo modre oči in lepe lase, zakaj bi rdel ravnopred njo!" V sebi je tlačil prijetni občutek, ki se ga je polotil, če se je spomnil tistih kot morje sinjih oči, svetlih las, ki so se v nežnih kodrih spuščali od belega čela. Hipoma se je zalotil, da gleda to lepo bitje, ki se zanj ni zmenilo, ampak mirno obračalo list za listom. Niti mu ni bilo do tega, da bi odmaknil pogled; zakaj si ne bi privoščil nedolžnega užitka. Pozabil je na knjigo, pogled mu je nemirno begal po gladki mizi, za hip je zaplaval na razsvetljeno ulico, pa se je vrnil na nasprotno stran mize in objel blondinko.

Nenadoma je dekle odrinilo knjigo, stopilo k polici in nekaj iskalo. Z očmi je spremljal njen gib, od mize k polici, od police do kartončkov, dokler ni nemočno obstala.

V njem se je dogajalo nekaj čudnega, ni si znal razložiti kaj, če tudi poizkušal ni, ni imel časa. Gubal je možgane in krivil prste ter iskal način, kako naj se ji približa, da ne bi izpadel kot tepec. Treme ni kaj prida poznal, ta trenutek pa jo je občutil, ko je vstal in poizvedel katero knjigo želi ter odšel ponjo. Ko je stopil skozi vrata, je imel občutek, da ga vsi bralci prebadajo z vprašujočim pogledom - zakaj pa greš po knjigo, zato ker je z a n j o? Da, zanjo je šel po knjigo, hotel se ji je približati in prav od blizu videti, še videti njene oči. Vrnil se je kot vitez h kraljični, ki ji polaga k nogam kraljestvo, svoj svoje ljubezni, in ji ponudil knjigo. Z mrzlim "hvala" jo je zahvalila in se zatopila v branje, on pa se je vsedel na svoj prostor, poparjen in nepopisčan.

Od tistega popoldneva ni imel več miru, vedno je imel pred očmi njen obris, če pa si jo je hotel postaviti pred obraz in piti iz njenih oči opojno milino, se je iluzija kot meglica razblinila, odmaknjen od tega sveta se je ves razgret zagledal v prazno. Tedaj je tekel na ulico in kolovratil brez cilja. Včasih mu je bila sreča res naklonjena, da jo je srečal ali vsaj od daleč videl; potem je bil pomirjen in vesel, da nosi njeno sliko s seboj.

Že sama misel nanjo ga je upijanila, pa jo je še pogosteje iskral in mnogokrat zaman čakal. Včasih jo je opazoval skozi rošne šipe in jo kar pil, nekoč je celo slišal njen glas: ni bil tak, kot si ga je predstavljal, zdel se mu je še lepši. Vsak hip so je prepuščal občutkom, da so ga nosili v vrtoglavih višinah, nikoli ni pomislil, da ga lahko pahnejo nižje kot je bil, predno se je zaljubil. Ljubezen pa je skušal prikriti, le njej jo bo nekoč razkril, ko pride čas, takrat, ko več ne bo mogel hraniti vsega tega le zase.

Pa ni dolgo vedel samo on, da je zaljubljen, prekmalu ga je prepoznala - ženske imajo sploh čut za odkrivanje svojih oboževalcev - in tedaj je ~~vaako~~ nadaljnje srečanje prineslo uganke več. Zagonetni nasmešek, ki ji je zaigral okoli lepo napeutih ustnic, ga je postavljaj pred vprašanje, odgovora nanj pa se je bal, ker ga je slutil.

oooOooo

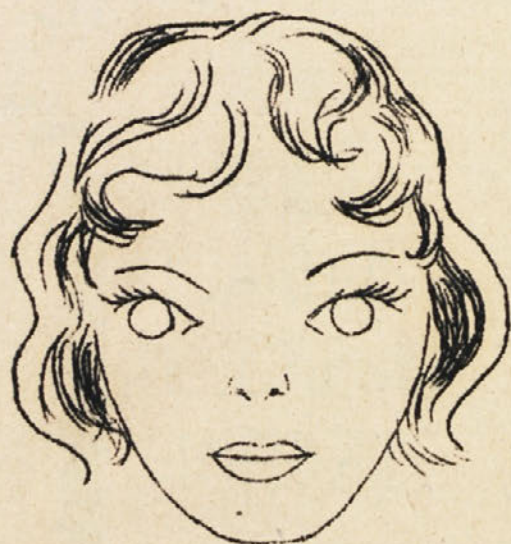
Nekega nedeljskega popoldneva je šel z zvezkom pod roko čez park, ki ga je prijazno oblivalo sonce. Hotel se je učiti, pa je le blodil za svojimi mislimi, ki so bežale k njej. Ko mu je pogled splaval po bregu, ga je v oči zbodel plašč, ki se mu je za vedno vtisnil v spomin. Blondinka iz knjižnice je šla po poti navzgor in ga zagledala v istem trenutku kot on njo. Spomnil se je ponedeljka, ko se mu je pred šolo izognila in zbal se je, da bi se ne tudi sedaj.

Pogledal se je pod noge in se jezil na umazan čevelj in hlače brez robov, pa šal mu je nekam zlezal in roke, kam naj jih vtakne! Ni imel časa, da bi razmišljal o nesramnosti svojega izgleda, ker sta bila že skupaj. Ni odmaknil pogleda od nje, ko jo je pozdravil, niti tedaj ne, ko sta bila že daleč vsak sebi. Tudi ona se je enkrat ozrla, na ustnicah ji je igral ledeni nasmešek, ki mu je podrl v oblakih sezidane gradove. Sklonil je glavo in potisnil roke globoko v žepe, negotov je šel naprej in - upal, na kaj pa je stavil svoje upe, sam ni vedel.

oooOooo

Srečanja so mu postajala vse neznosnejša, ker se je moral premagovati, da ni planil k njej in se ji razkril. Iskal je način, kako bi jo nekje ustavil, če se je spomnil, da bo moralo do tega priti, se je bal: ne nje in neuspeha, ampak tega, da bi mu bilo še upanje odvzeto.

Nazadnje - nazadnje ji je pisal. Pisal ji je dolgo, zaljubljeno pismo, ki mu je prihajalo iz srca. Vedel je, da ga ne bo brala samo blondinka. Toda kaj si je hotel? Ko je pismo oddal, si je oddahnil.

Prišli so težki dnevi, ko je z mešanimi občutki čakal odločitve, ko je na nasmešku poizkušal odkriti njeno notranjost, ko se je veselil in bal odgovora. Ni vzdržal, pisal ji je še eno pismo, pa tudi z drugim si ni pomiril srca. Iskal je in vrtal, se veselil in bal in čakal ter nazadnje pričakal gorje, ki ga je slutil od prvega srečanja: stisnila je ustnici in zašepetala besedo, dve, ki so ga pobile na tla, še pogleda mu ni privoščila, le srepro je zrla predse. Noga mu je obstala, počasi se je obrnil in se naslonil na ograjo nad potokom. Z očmi jo je še vedno lovil, ko se je zopet prikazala za ovinkom, zopet se je obrnila in zopet mu je njen zašmeh zarezal globoko v notranjost.

Bila je že daleč, pa je še vedno čutil njeno bližino, še vedno je videl njen zasmeh, ki je grozeče govoril iz stisnjenih ustnic. Upi so ga opeharili, sam je ostal z njimi, preveč sam, da bi še mogel veseliti sonca in prečudovite okolice.

Grizel je ustnice, da bi prikriil vihar v sebi, da bi se ne izdal tovarišem, ki so sloneli ob ograji in brezbrizno pljuvali v vodo. Ali so ga razumeli, ali so ga mogli razumeti? Toliko so vedeli o njegovi nesreči, kolikor on o svoji sreči, ki se mu je odmikala. Zaman je po njej hrepenel, brezploden je bil klic srca.

Kakor njeni svetli lasje, so se valovi peneč sipali čez jez. Vabili so ga, naj se vrže mednje, naj v njih išče tolažbe. Potem so se umirili in izginili. V nedogled je zrl za njimi: iznad njih se je dvigala ona, lepa in nežna, kakaršno je nosil s seboj. Nenadoma pa so dobile njene ustnice zasmehljiv izraz, vsaka gubica na njenem obrazu se mu je posmehovala.

"Ali je vredna vsega tega truda?" se je izpraševal, ko se je sključen vlekel proti domu. Oh, truda, saj to ni trud, ki ga žene k njej, to je neka notranja pla, ki jo človek ni poznal.

In on je še vedno upal.....

